

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

The Development of Learning Resources at Kaeng Nonk Kham Prachasan School
under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area

เจนจิรา อุปัญญา*

รองศาสตราจารย์ดร.ชนินทร์ วะสินนท์**

ดร.เยาวลักษณ์ สุตะโคตร***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 2) หาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 3) ติดตามผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม b 4 ขั้นตอนหลักคือขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติการ ขั้นการสังเกตการณ์ ขั้นการสะท้อนกลับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยประกอบด้วยผู้วิจัยและคณะครูโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 14 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามและแบบประเมินผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์พบว่า

1.1 สภาพแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พบว่า มีสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพราะมีศูนย์การเรียนรู้ที่ครบทุกกลุ่มสาระและยังมีห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องดนตรี เป็นต้น โรงเรียนมีนโยบายแผนการดำเนินงานและโครงการในการจัดแหล่งเรียนรู้ แต่แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนยังไม่มีคุณภาพ และยังไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง สถิติการใช้บริการแหล่งเรียนยังน้อย ผู้เรียนไม่มีโอกาสใช้อย่างทั่วถึง

1.2 จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พบว่า

1.2.1 ด้านการพัฒนา โรงเรียนขาดการนิเทศและติดตามผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.2.2 ด้านงบประมาณและวัสดุครุภัณฑ์ งบประมาณที่จัดสรรให้กับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนยังน้อย ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

1.2.3 ด้านบุคลากรและการให้บริการบุคลากรที่รับผิดชอบมีภาระงานมากทำให้ไม่มีเวลาในการให้บริการ ยังขาดการสนับสนุนเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ตามงานที่รับผิดชอบ

1.2.4 ด้านอาคารสถานที่ห้องดนตรียังมีสถานที่ที่ไม่เหมาะสมในการฝึกปฏิบัติ

2. ผลการพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์

คำสำคัญ : การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ สรุปได้ว่า ผู้ร่วมวิจัย ทั้ง 13 คน มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และแนวทางที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น

3. การนิเทศติดตามผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ทำให้ครูผู้ร่วมวิจัยเกิดแนวคิดในการจัดแหล่งเรียนรู้และแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สามารถจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ การนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการณ์ให้บริการแหล่งเรียนรู้ มีมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น เต็มใจให้บริการ แหล่งเรียนรู้มีความสะอาด ปลอดภัย มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นักเรียนได้เรียนรู้โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากตามความต้องการ ความสนใจและความถนัด จนก่อให้เกิดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) investigate current states and problems of developing school learning resources, 2) find out guidelines to develop the school learning resources, and 3) monitor the results in developing the school learning resources of Kaeng Non Kham Prachasan School under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area using participatory action research with 4 main stages : planning, action, observation and reflection. Research participants were composed of the researcher, teachers of Kaeng Non Kham Prachasan School under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area in the first semester of academic year 2012, a total of 14 respondents. Research instruments used in the study were a form of interview, a form of observation and a questionnaire. Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

Research results were as follows:

1. The states and problems of the learning resources development at Kaeng Non Kham Prachasan School revealed that:

1.1 The conditions of learning at the school revealed that they were conducive to learning because there were learning resources for every learning substance together with a library, nursing room, computer room, science room, and music room etc. The school has a policy, a plan and a project in the setting up more learning centers. However, the existing learning resources in the school were less in quality. The activities conducted were not diverse and continual. The statistics on the use of the said learning resources were still low and not covered.

1.2 The study of the problems regarding the development of the learning resources in the school indicated that:

1.2.1 On development, the school faced a lack of supervision and monitoring of the effects of the development of learning resources with system and continuity.

1.2.2 On budget and materials, the budget allocated to the various learning resources was low. It did not cover the development of all of the learning resources.

1.2.3 On personnel and services The personnel in charge carried a heavy working load. They had no time to spare for services. In addition, they lacked support on knowledge and experience enhancement in the jobs they were responsible for.

1.2.4 On the building and physical plant, the music room was situated in the unsuitable location in case of practice.

2. The effects of development based on the learning resources at the school through a workshop could be concluded that the 13 co-researchers gained knowledge, understanding on the learning resource development as well as guidelines to develop the existing learning resources in charge to be developed up to the better level.

3. The coaching supervision on the learning resource development in the school using counseling, advice made the co-researchers obtain ideas on the implementation of the learning resources in developing the existing learning resources and be able to change their behaviors in giving service as well as a better human relationship. The learning resources were clean, safe with the atmosphere conducive to learning. The learners could learn through the search for knowledge by themselves based on their own interests and expertise. This led the learners toward the characteristics of learning person.

Keywords : The Development of Learning Resources.

ภูมิหลัง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น สำหรับดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ยังได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย พลโลก คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ทั้งนี้ การที่จะดำเนินการให้บรรลุตามเจตนารมณ์ดังกล่าวนี้ ต้องอาศัยการจัดห้องเรียนแห่งความสุข (ชนัท ธาตุทอง. 2552 : 3 - 4)

จากการศึกษาข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งหนองน้ำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหารพบว่า โรงเรียนยังขาดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนไม่มีแนวปฏิบัติหรือแนวทางการดำเนินการเรื่องแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน โรงเรียนเน้นการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการใหญ่ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ครุยังขาดความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และไม่ทราบว่าจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงไม่ได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระดับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และให้สถานศึกษา จัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้ ผู้ปกครองชุมชน และสังคมว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีคุณลักษณะ เป็นที่ยอมรับของสังคมด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เพื่อพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้เพียงพอและมี ประสิทธิภาพนักเรียนได้เรียนรู้โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองตามความต้องการ ความสนใจและ ความถนัด จนก่อให้เกิดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และนำผลการศึกษาที่ได้เสนอหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมสนับสนุนหรือปรับปรุงแก้ไขวิธีการใช้และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำ ประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหารต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาของการวิจัยไว้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เป็นอย่างไร
3. ผลของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เป็นอย่างไร

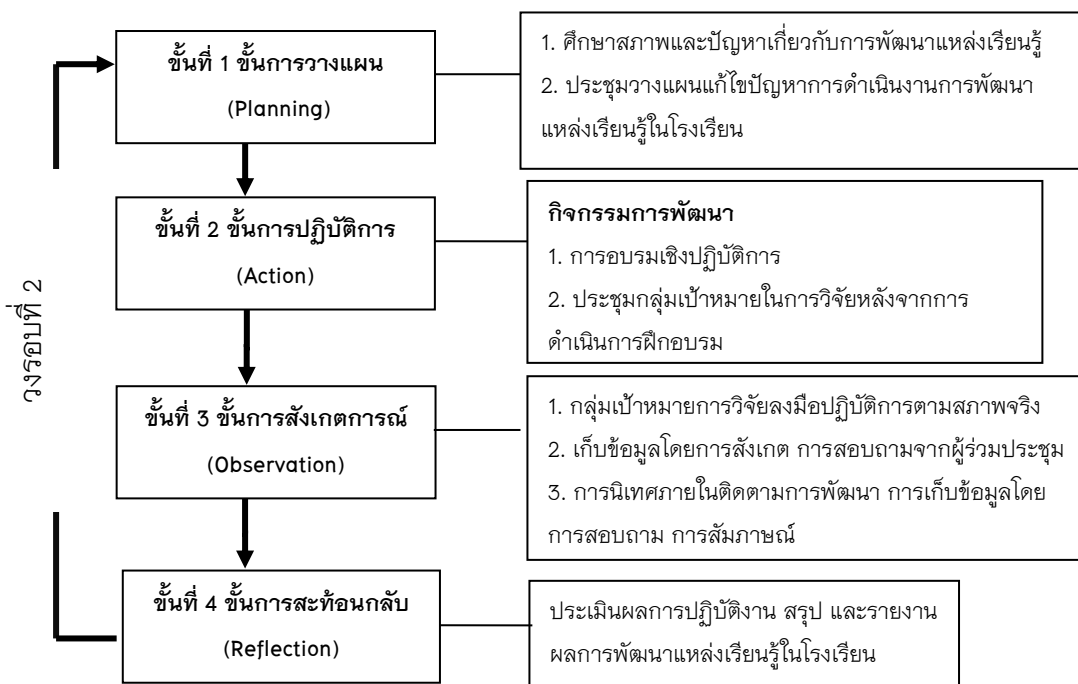
ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ตามแนวคิดของ Kemmis และ Mc Taggart (Kemmis and Taggart.1998; อ้างถึงใน งามอาจ นัยพัฒน์. 2551 : 301 – 303) ได้ทำการสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการทำงานระหว่างผู้วิจัยกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมาย และวิธีการได้มา ดังนี้

1. ลักษณะของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย แบ่งเป็น

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 14 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้วิจัย คือ ครูสายผู้สอนโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ปีการศึกษา 2555 ที่สนใจทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร จำนวน 1 คน

1.1.2 ผู้ร่วมวิจัย คือ กลุ่มครูสายผู้สอน โรงเรียนแก้งโนนคำประชาสรรค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร จำนวน 13 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) การสร้างแบบสัมภาษณ์สภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- 1.1 ศึกษารูปแบบการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารและคำลาที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 กำหนดขอบข่ายและสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมข้อมูลสิ่งที่ต้องการ
- 1.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

- 1.4 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ
2. แบบสอบถามความคิดเห็นในการดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
3. แบบประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
4. แบบสอบถามการใช้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
2. การสัมภาษณ์โดยการสัมภาษณ์บุคคล
3. การประชุมครูโรงเรียนแก้งไทรคำประชาสรรค์ โดยกำหนดหัวข้อของการประชุม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งไทรคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร โดยใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับคณะครูที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการ (Action) ขั้นที่ 3 ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนกลับ (Reflection) ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1. จากการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งไทรคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ผลการศึกษาเป็นดังนี้

1.1 สภาพแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมีสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพราะมีศูนย์การเรียนรู้ที่ครบทุกกลุ่มสาระและยังมีห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องดนตรี เป็นต้น โรงเรียนมีนโยบายแผนการดำเนินงานและโครงการในการจัดแหล่งเรียนรู้ แต่แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนยังไม่มีคุณภาพ และยังไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง สถิติการเข้าใช้บริการแหล่งเรียนยังน้อย ผู้เรียนไม่มีโอกาสใช้อย่างทั่วถึง

1.2 จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโพนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่า การวิเคราะห์เอกสาร แผนปฏิบัติการของโรงเรียน การสัมภาษณ์และการประชุมคณะครูในโรงเรียน เกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโพนคำประชาสรรค์ สามารถสรุปได้ประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.2.1 ด้านการพัฒนา โรงเรียนขาดการนิเทศและติดตามการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.2.2 ด้านงบประมาณและวัสดุครุภัณฑ์ งบประมาณที่จัดสรรให้กับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนยังน้อย ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

1.2.3 ด้านบุคลากรและการให้บริการบุคลากรที่รับผิดชอบมีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการให้บริการ ยังขาดการสนับสนุนเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ตามงานที่รับผิดชอบ

1.2.4 ด้านอาคารสถานที่แหล่งเรียนรู้ ห้องดนตรียังมีสถานที่ที่ยังไม่เหมาะสมในการฝึกปฏิบัติ

2. ผลการพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโพนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ สรุปได้ว่า ผู้ร่วมวิจัยทั้ง 13 คน มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และแนวทางที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น

3. การนิเทศติดตามผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ทำให้ครูผู้ร่วมวิจัยเกิดแนวคิดในการจัดแหล่งเรียนรู้และแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สามารถจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ การนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการให้บริการแหล่งเรียนรู้ มีมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น เต็มใจให้บริการ แหล่งเรียนรู้มีความสะอาด ปลอดภัย มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นักเรียนได้เรียนรู้โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากตามความต้องการ ความสนใจและความถนัด จนก่อให้เกิดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโพนคำประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เป็นการประยุกต์ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยผู้วิจัยได้นำเอาหลักการและขั้นตอนตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งโพนคำประชาสรรค์ โดยดำเนินการตามขั้นตอน PAOR คือ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติการ (Action) ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นการสะท้อนกลับ (Reflection) ซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าในการจัดแหล่งเรียนรู้ มีนโยบายแผนการดำเนินงาน และโครงการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แต่ยังคงขาดการนิเทศและติดตามการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แหล่งเรียนรู้ในภาพรวมมีสภาพแวดล้อมสะอาดและปลอดภัยในการศึกษาหาความรู้ แต่ยังมีห้องดนตรียังมีสถานที่ที่ยังไม่เหมาะสมในการฝึกปฏิบัติ ซึ่งงบประมาณที่จัดสรรให้กับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนยังน้อย ไม่เพียงพอต่อการ

พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ครูที่รับผิดชอบมีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการให้บริการและยังขาดการสนับสนุน เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ตามงานที่รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธ วงษ์ปัญญา (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคามเขต 1 พบว่า สภาพการจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคามเขต 1 ด้านวิชาการมีการจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาคิดเป็น ร้อยละ 98.56 ปัญหาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับ ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ คือ ด้านสนับสนุนและส่งเสริมวิชาการ ด้านวิชาการ ความต้องการ ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับปัญหาอยู่ในระดับมากเรียง ตามลำดับคือด้านวิชาการด้านสนับสนุนและส่งเสริมวิชาการ

2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งไทรประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 คือ

การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ส่งผล ให้ครูที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้มีความรู้ในด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และแนวทางในการจัดแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้ เพราะการอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาและแนวทางการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้และทำให้ผู้ที่เข้าร่วมรับการอบรมเชิงปฏิบัติการได้ทั้งความรู้และทักษะในการดำเนินงานการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของพันเลิศ ครอบงุมติ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนบ้านท่าศิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ยโสธรเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน โรงเรียนบ้านห้วยม่วง อำเภอหนองบัวแดง โดยใช้กล ยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและการนิเทศติดตาม ด้านการพัฒนาความร่วมมือ ด้านแหล่ง เรียนรู้ ด้านบุคคล พบว่า ชุมชนและโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และให้การร่วมมือเป็นอย่างดีใน การจัดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านบุคคลและการพัฒนาความร่วมมือ ด้านอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ทุกฝ่ายมีความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ทั้งการวางแผน การมีส่วนร่วมในการเสนอ ความคิดเห็นการร่วมกัน ประเมินผลการปฏิบัติการ ติดตามและการรับผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน โดยความร่วมมือของชุมชน ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการใช้อาคารสถานที่ได้อย่างเต็มที่

3. ผลที่ได้จากการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

จากการนำความรู้การพัฒนาตนเองจากการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ นำไปสู่การ ปฏิบัติตามโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในช่วงเดือนกันยายน – พฤศจิกายน 2555 พบว่า

3.1 จากการดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้ครูที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้มีผลการปรับเปลี่ยนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งไทรประชาสรรค์ ทั้งการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้า ผู้เข้าใช้บริการมีความพึงพอใจในการให้บริการของครู ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและผู้เข้าใช้บริการ ซึ่งดูได้จากผลการประเมินหลังจากการดำเนินงาน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแต่ละแห่ง ผลการประเมิน พบว่า การให้คะแนนในแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งอยู่ใน ระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ สายทอง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนนางรองพิทยาคม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สภาพแหล่งเรียนรู้โรงเรียนนางรองพิทยาคม ตามกรอบการศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านการจัดกระบวนการ เรียนรู้และกิจกรรม พบว่า การบริหารจัดการยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน ไม่มีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์แผนงาน

โครงการต่างๆ ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ทรัพยากร สารนิเทศยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ยังไม่มีการจัดระบบหมวดหมู่ทันสมัย ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมยังไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนยังไม่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าอย่างหลากหลาย หลังจากที่ได้ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา โดยการประชุมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และนิเทศติดตาม คณะผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าตามกรอบการศึกษา พบว่าการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านมีการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าการบริหารจัดการมีระบบการบริหารที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดทั่วไป ทรัพยากรสารนิเทศมีการดำเนินการให้เพียงพอต่อการบริการและสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมมีการดำเนินการอย่างหลากหลาย และสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 จำนวนผู้เข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้ จากผลการดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งไทรประชาสรรค์ พบว่า สถิติการเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้ในแต่ละแห่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นดัง ตาราง 38 เปรียบเทียบสถิติการเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้ และผลจากการสัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ในการเข้าใช้บริการของนักเรียนและผู้รับบริการ พบว่า ชิดวร วังวงศ์ (สัมภาษณ์ : 2555) จากการดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ได้ร่วมในการทำวิจัย จึงได้นำแนวคิดมาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งตอนนี้นักเรียนให้ความสนใจและอยากเข้ามาศึกษาหาความรู้เพิ่มมากขึ้น และ รสาก้านสันเทียะ (สัมภาษณ์ : 2555) จากการดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดได้มีการพัฒนา จากการยืม – คืนหนังสือแบบเรียน ตอนนี้ห้องสมุดได้เปลี่ยนเป็นการยืมคืนโดยใช้บาร์โค้ด มีการบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ สืบค้นข้อมูล การยืม – คืนทางคอมพิวเตอร์ และมีการจัดกิจกรรมตอบปัญหาสารานุกรมไทยชิงรางวัล กิจกรรมสุดยอดนักอ่านประจำเดือน ซึ่งนักเรียนให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า จากการดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้ร่วมวิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนาไปใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ มีการจัดกิจกรรมเสริมในแต่ละแหล่งเรียน ซึ่งนักเรียนมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสนใจเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

3.3 จากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก้งไทรประชาสรรค์ หลังจากที่ครูผู้รับผิดชอบดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบเสร็จแล้ว ทางผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นในการเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแต่ละแห่ง พบว่า ผู้ใช้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแต่ละแห่งมีระดับความพึงพอใจในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก จากเหตุผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสำออง นานันต์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโพธิ์ตาก อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโพธิ์ตาก ประสบปัญหา คือ ครู อาจารย์ ขาดความตระหนักและไม่เห็นคุณค่าของการใช้แหล่งเรียนรู้ หลังดำเนินการพัฒนาทำให้เกิดความรักและภาคภูมิใจ มีส่วนร่วมในการพัฒนาให้เป็นระบบ การได้รับข้อมูล จากการศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในส่วนที่พบปัญหาหรืออุปสรรค โดยการจัดอบรมตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และได้ดำเนินการนิเทศ ติดตามผลที่ผู้วิจัยและคณะครูได้ปฏิบัติตามแล้ว จะเป็นแนวทางที่ทำให้

คณะครูที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ได้รับความรู้ความเข้าใจ มีทักษะกระบวนการตามขั้นตอนเป็นผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจ ได้รับความรู้จากแหล่งเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเหมาะที่จะนำมาพัฒนาสถานศึกษา เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนากิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม
- 1.2 โรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศภายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน อย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยเหลือบุคลากรในการปฏิบัติงาน
- 1.3 ครูควรมีความตระหนักในการให้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแก่ผู้สนใจจะศึกษาหาความรู้ และควรดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบให้คงสภาพดีพร้อมใช้งานตลอดเวลา
- 1.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 โรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้พัฒนางานด้านอื่นๆ เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน เป็นต้น
- 2.2 ควรมีการจัดทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนางานในเรื่องต่างๆ
- 2.3 นำกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานในโรงเรียนอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน.(2544). *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____.(2548). *แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____.(2542). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2551). การออกแบบการวิจัย : วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ.(2545). *ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ทัศน์ทองการพิมพ์.
- Baxter, Bruce E.(2004). “The Expreience of Internet–based Online Master of Divinity EducationOf Students in the Wesleyan Tradition,” Disserttration Abstracts International.65(05) : 1685–A ; November.
- Keefe, David D. (2003). “A case Study of the Integration of a Video Learning Center atElementary School,”Dissertation Abstracts International. 64 (05) : 1613 – A ; November.
- Kemmis,S.(1988). and Mc Taggart. *The Action Reseach Planner*.3 ed Victory:Deakin University Prees.
- Nieland, Joni Jean. (1999). “Developing a School Widness Area into a Self – Guided, Interpretive, Outdoor Learning Center,” Dissertation Abstracts International. 37(01) : 47 – Mai ; February.